

Mustafa YAVUZ

Doęuđu, Yükseliđu ve öküđuyle
Başarıyı Anlamak

Prof. Dr. Mustafa YAVUZ

**Doğuşu, Yükseliş ve Çöküşüyle
BAŞARIYI ANLAMAK**

ISBN 978-625-6357-12-9

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

© 2022, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Aralık 2022, Ankara

Yayın-Proje: Ferdi Akkaya
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Vadi Grup Basım AŞ
Saray Mah. 126 Cad. No: 20/A
Kazan/ANKARA
Tel: (0312) 802 00 53-54

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 49180

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ilet: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Prof. Dr. Mustafa YAVUZ

Uzmanlık alanları; eğitim politikaları, nitel araştırma, karşılaştırmalı eğitim ve eğitim liderliğidir. Öğretmenlik, okul müdürlüğü görevlerinde bulundu. N. Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

Türkiye’de bir ilk olan Araştıran Okul Akreditasyon ve Değerlendirme Merkezi’nin kurucusudur. Alanında yazılmış kitaplarının yanı sıra uluslararası dergilerde makaleleri yer almaktadır. Öğretmen ve yönetici mesleki gelişim eğitimleri ile birlikte öğrenci ve velilere yönelik eğitimler vermektedir. Ayrıca SCCİ’da yer alan Eğitim ve Bilim Dergisi “Eğitim Yönetimi” alanı editörlerindedir.

Öz geçmişimden daha önemlisi, öz geleceğimdeki hayalim: Ülkemin bütün çocuklarını ve gençlerini kendi potansiyellerinin zirvesinde görmektir. Bütün mücadelem de bunu gerçekleştirmeye çalışmak içindir.

ORCID No: 0000-0001-5697-5120

ÖN SÖZ

Kitabın ismi neden “Başarıyı Anlamak”? Tek nedeni yok ama en önemli nedeni, anlamak insana değiştirme gücü verir. Kelimelerin, kavramların, olayların, durumların tarihsel bağlam içerisinde bir canlı organizma gibi nasıl değişime uğradıklarını kavrayamazsak bugünün içine nüfuz edemeyiz. Örneğin suçlu olduğu düşünülen insanların giyotinle, kurşuna dizilerek daha sonraları bazı ülkelerde elektrikli sandalye kullanılarak öldürülmesini bugün çok vahşice bulabiliriz. Ancak insanların daha önceki cezalandırılma yöntemlerinin, toplumun içinde uzun süre işkence çektirilerek olduğunu bilirsek giyotini ya da elektrikli sandalyeyi cezalandırmada bir gelişme olarak görebiliriz. Tarihsel süreç içerisinde anlamların değişmesiyle ilgili özellikle en sert örneği verdim. En sert, katı, vahşi uygulamaların anlamları bile zaman içerisinde başka formlara bürünebiliyor. Belki birkaç yüzyıl sonrası bugünkü ceza uygulamalarımızı insancıl olarak bulmayabiliriz. Başarı kavramı da Sümerlerden bugüne ve geleceğe, başka anlamlara bürünerek önce doğmuş, sonra büyümüş ve değiştirme gücünü bulamazsak nihayet bir çöküş evresine girmiş olacak. Bu değişim ve dönüşümün sizin anlam dünyanızda neye karşılık geldiğinin cevabını bulmanızı dilerim.

Her gün sokağınızdan geçen insanları sayabilirsiniz. Yıllık istatistiklerini de tutabilirsiniz. Haftanın hangi günleri, günün hangi saatlerinde yoğunluk yaşıyor grafiklere dökebilirsiniz. Bütün bunları belirli bir amaç için yapıyorsanız sorun yok, doğru bir iş yapıyorsunuz demektir. Ancak bu durum, bir takıntı olmuşsa ve günlük hayatınızı olumsuz etkilemeye başlamışsa psikolojinin bir konusu hâline gelmiş olabilirsiniz. Bu yaptıklarınızı açıklamanın bir üçüncü yolu da İbn Haldûn “Mukaddime”de, insanların gerekli zannedip gereksiz işlerle uğraşması durumunu tanımlamak için kullandığı “faydasız (b) ilim, zararsız cehalet” ifadesidir. Tamam, bütün bu yapıp ettikleriniz bir işe yaramıyor ama kimseye de bir zararı yoktur. Kitabı yazarken bunu düşündüm. Acaba kimde, nasıl bir etki yaratacaktım? Okuyucunun kitabı alıp okuma amacıyla benim yazma amacım örtüşecek

mi? Kitap yazma sürecindeki bütün bu çaba anlamına kavuşabilecek mi? Türk eğitim sisteminin can yakıcı sorunları var. Kitabımın, bu sorunları berrak ve anlaşılır hâle getirme ve çözüme sürecine katkısı olabilecek mi? Ancak daha da önemlisi, kitabı yazma amacım yoğun söylem ve yazımla şımartılmış olan “başarı” kavramının anlaşılma sürecinin başlatılmasına katkı vermektir. Çünkü bu kavramın, gözde düşünme biçimlerinin de etkisiyle yanlış, eksik ya da bağlamından kopuk olarak anlaşılması, eğitim sistemlerinde amaç kaymasına neden olabiliyor. Yanlış ya da eksik anlaşıldığı hâliyle politika üretmeye ve uygulamaya çalışmak; bireylerin, okulların, sistemin ve ülkelerin yanlış bir yolda nefes nefese koşmasına neden oluyor. Ulaştığımızda yanlış hedefe doğru koştuğumuzu anlamak, hatta bazen de yanlış yerde olduğumuzu bile anlamadan vakit kaybetmek, insanları, sistemleri ve ülkeleri tüketiyor. Cümleler güzel değil mi? Ama bu kitapla size doğru amacı ve yolu göstereceğimi zannetmeyin. Çünkü bu konuda fikirlerimi oluşturacak gözlemlerim, deneyimim ve en azından kitabı yazmaya cesaret edecek kadar bilgi birikimim olsa da doğru yolu ben de bilmiyorum. Ancak düşünmeyi seviyorum, anlamayı seviyorum ve anlam aramayı seviyorum. Kelimelerin, kavramların, terimlerin anlamlarının da canlı organizmalar gibi süreç içerisinde değiştiğini de biliyorum. Aynı ırmakta iki kez yıkanamadığımız gibi aynı metinlerden ve söylemlerden de aynı anlamları ikinci kez çıkarabileceğimizi düşünmüyorum. Kelimeler, kavramlar, terimler bizimle her temasında kendi içimizde bile yeni bir anlama bürünerek yeniden şekillenmeye devam ediyor.

Anlam arama sürecinde bir hedefe ulaşmak da şart değil. Kafamızın iyice karışması da çok güzel bir hâldir. İçinize bir kere anlam arama kurdu düşmüşse galiptir bu yolda mağlup olanlar.

Sizden beklediğim, açık bir zihinle ama eleştirel bir okuma yapmanız. Kitapta geçen her bir ifadeye, cümleye zor sorular sorarsanız çok mutlu olurum. Kitap, bakalım bu zor sorulara cevap verip ayakta kalabilecek mi? Geçtiği her zorlu test, kitabın olgunlaşma yolculuğuna katkı verecektir. Katkılarınızla süreç içerisinde bazı an-

lamları birlikte çöpe atıp yeni anlamlar oluşturacağız. Kitaba yönelik katkılarınızı, aşağıda verdiğim iletişim bilgilerinden bana ulaşarak benimle paylaşabilirseniz çok mutlu olacağım. Böylece her yazarın, kitabı yazarken yaşadığı masa başı yalnızlığının boşa gitmemiş olduğunu anlayacağım.

Kitap başarıyı anlatmıyor, anlamaya çalışıyor. Başarılı insanlardan değil, başarıdan bahsetmeye çalışıyor. Kitabın kahramanları, başarı hikâyeleri yok. Biliyorum, kahramanların başarı hikâyeleri olmadan başarıyı anlatmak zor. Ancak başarı da bazen zora talip olmayı gerektiriyor. Okur olarak bu anlam arama zorluğuna katlanmak istiyorsanız kitabın sayfalarını çevirmeye başlayabilirsiniz.

16.08.2022

Prof. Dr. Mustafa YAVUZ

www.arastiranokul.org

Twitter 1: [mmustafayavuz](https://twitter.com/mmustafayavuz)

Twitter 2: [mustafayavuzarastiranokul](https://twitter.com/mustafayavuzarastiranokul)

Youtube: Prof. Dr. Mustafa YAVUZ

Instagram: [@mustafayavuzarastiranokul](https://www.instagram.com/mustafayavuzarastiranokul)

Email: mustafaya2002@gmail.com

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iv
Yazmasam Olmazdı	1
En Zor Soru: Başarı Nedir?.....	15
Başarı, Aile ve Sosyal Çevre.....	53
Zihin Yapısı (Mindset) ve Başarı.....	71
Başarıya Uzanan Yol.....	84
Okul, Öğretmen ve Başarı	91
Başarı ve Kültür	108
Başarı Mutluluk ve Refah Getirir mi?.....	121
Üst Kuşaklardan Miras Kalan Başarı(sızlık)	128
Değişen Dünyada Başarı.....	138
Başarı Korkusu.....	152
Başarının Başarısızlığı ve Çöküşü	160
Sorularla Kalın	193
Kaynaklar	194

YAZMASAM OLMAZDI

“Behey Yunus sana söyleme derler, ya ben öleyim mi söylemeyince?”

Soğuk salonda hafif bir nem kokusu vardı. Salon, henüz dolmamıştı. Bilge, salonun tam ortasına denk gelecek bir yere oturdu. İyi bir üniversiteden yeni mezun olmuştu. Üniversite yıllarını hatırladı. Orada da böyle salonlarda çok bulunmuştu. Kariyer gelişimi ve girişimcilik kulübünü kurmuştu. Lise son sınıfta okurken okulun düzenlediği bir seminerde konuşmacı, üniversitede kulüplerde görev almanın çok önemli olduğunu söylemişti. O da bunun gereğini bir adım öteye taşıyarak yaptı ve hemen kulübü kurdu. Çok başarılı bir girişimci olmayı kafasına koymuştu. Derslerden daha çok bu konuyla meşguldü. Bu nedenle de bölümü uzatmadan ama şartlarını zorlayarak bitirebilmişti. Üniversite yıllarında Udacity, Coursera gibi açık ve uzaktan eğitim uygulamalarını kullanarak girişimcilik ve kariyer gelişimi alanlarında dersler de almıştı. Kulüpte çok fazla organizasyon yapmıştı. Ülkenin en meşhur kariyer ve girişimcilik gurularını okuluna davet etmişti. Her biriyle fotoğrafları vardı sosyal medyada. Bazı sunumlar neredeyse bir ayin gibi geçiyordu. Sunumu yapanlardan bazıları, kendilerine özgü, herkesten farklılaştığını belli eden kıyafetler giyerken bazıları da bir moda dergisinden fırlamış gibiydi. Bu insanlar, bu kadar şeyi ne ara öğrenmişlerdi? Başlangıçta, herkesi büyüleyen bu postmodern seminer gurula-

rının bazılarının kendi başarı ve girişimcilik hikâyelerinin olmadığını öğrenince biraz hayal kırıklığına uğramıştı ama bu durum onu yıldırmadı. Farklı sunumlara gittikçe bu seminer gurularının her birinin ayrı bir hayran kitlesi olduğunu gördü. Bazılarında seminerlerdeki ortam, konuşmacı-dinleyen ilişkisinin ötesinde bir şeyh-mürit ilişkisine benziyordu. Birden üniversitenin artık bittiğini hatırladı.

Salon yavaş yavaş dolmaya başlamıştı. Teknisyenler ses kontrollerini yapıyordu. Oldukça profesyonel görünüyorlardı. Biraz sonra sahneye çıkacak olan konuşmacının ismini çok duymuştu. Ama ilk kez izleyecekti. Amerika'dan yeni döndüğünü ama bir ayağının hâlâ orada olduğunu duymuştu. Birden aklına geldi. Daha önce bu konuşmalara birkaç arkadaş birlikte gelirlerdi. Onlar birer birer azalmaya başlamış, tek başına kalmıştı. Arkadaşları mezuniyetten sonra hayata karışmışlar, bazıları aile işlerini yaparken birkaçı uluslararası şirketlerde "kurumsal köle" olmuşlardı. Kamuda çalışmak zaten bu seminerlere katılan bir kişinin kariyer hedefi olmazdı. Arkadaşlarından bazıları da mezuniyetten sonra kısa aralıklarla birkaç iş denemiş, sonunda yüksek lisansa başlamışlardı. Bu amaçla yurt dışına gidenler de olmuştu.

Arkadaş grubundan sadece bir tanesi, bu seminerlerde anlatılanların hakkını biraz vermeye çalışıyordu. Ege'de küçük bir organik zeytinyağı işleme tesisi kurmuştu. Zeytinyağı ve Ege otlarının karışımından yeni lezzetler üretmeyi deniyordu. Arkadaşlarıyla onun ziyaretine gitmişlerdi. Seminer salonlarından, fakülte koridorlarından sonra zeytin bahçeleri hepsine çok iyi gelmişti. Bu girişimci arkadaşlarının bütün hikâyesini biraz gıpta, biraz hayranlık ve belki de biraz kıskançlıkla dinlemişlerdi. Arkadaşları onlara da birkaç öneride bulunmuştu. Dünya Gıda ve Tarım Örgütü'nün verilerini on-

larla paylaşmış, “Salgından sonra bütün dünyada tarım daha bir önem kazanacak. Özellikle yağ ve hububat fiyatları hem artıyor hem de bunları temin etmek zorlaşıyor. Sürdürülebilir tarım önemli. Bu işleri de bugünkü anlamda bizim gibi iyi eğitilmiş insanlar yapabilir.” demişti onlara. Bir yükselip bir alçalan, heyecanlı ve samimi ses tonundan, ikna etmeye çalışırcasına her birinin gözlerinin içine eşit sürede bakmasından, arkasında güçlü bir inanç yattığı belli olan, bıkmak bilmez anlatımından işini inanarak yaptığı belliydi. Büyüleyici salon konuşmalarından sonra bu ete kemiğe bürünmüş girişimcilik başarısı hepsine iyi gelmişti. Bu arada masada pırasadan bamyaya, baklaya, favaya kadar zeytinyağlı her türlü yiyecek vardı. Hele o zeytinyağlı sinkonta yok muydu? Üstelik sinkontayı da geleneksel usulde yapmıyordu, buğday unu yerine leblebi unu denemişti, tereyağını hiç kullanmamış, yalnızca zeytinyağıyla yapmıştı. Yakında bir e-ticaret sitesiyle bu yemekleri, dünyanın her yerinde Ege mutfağı sevenlere ulaştırmayı düşünüyormuş. Daha neler neler... Bakışlarını arkadaşlarının yüzünde gezdirmişti anlatırken. Ne kadar sahici ve kararlı anlatıyordu. Konuşurken gözleri büyüyor, boyun damarları belirginleşiyordu. Sağ eli başparmağıyla işaret parmağı birleşik bir şekilde, eli göğüs hizasında bir yukarı bir aşağı sallanıyordu. O soluksuz anlatıyor, Bilge ve arkadaşları da onu soluksuz dinliyordu. Yaratıcılık, yenilikçilik, girişimcilik ruhu içine işlemişti bu çocuğun.

Bilge arkadaşını dinlerken o salon konuşmaları ve okuduğu kitapları düşünmüştü. Orada anlatılanlar, yazılanlar ete kemiğe bürünmüş bir şekilde karşısında duruyordu. Kendini tanıma, hedef, kararlılık, takım kurma, planlama, yerellikten küreselliğe bütünsel bir bakış hepsi tek bünyede toplanmış gibiydi. Birkaç günün nasıl geçtiğini anlamadan, içinde var

olan girişimcilik ateşleri körüklenerek bütün heyecanlarıyla İstanbul'a dönmüşlerdi hepsi.

Bilge, bir taraftan arkadaşını ve o ziyareti düşünürken diğer taraftan yavaş yavaş dolan salonu izliyordu. Önce salonu harekete geçiren bir şarkı başladı. Hatırlıyordu bir yerlerden bu şarkıyı. Steppenwolf, "Born To Be Wild (Vahşi olmak için doğduk)" diyordu.

“Motorunu çalıştır
 Ana yoldan ayrıl
 Macera ara
 Ve ne gelirse yoluna
 Evet, canım, gerçekleştir
 Dünyayı sevgiyle kucakla
 Silahlarını bir anda ateşleyiver
 Ve uzaya uçur
 Dumani ve yıldırımları severim
 Ağır metal gürültülerini
 Rüzgârla yarışmayı
 Ve dipte olduğumu hissetmeyi
 Evet, canım, gerçekleştir
 Dünyayı sevgiyle kucakla
 Silahlarını bir kereliğine ateşle
 Ve uzaya uçur
 Doğanın çocuğu gibi
 Vahşi olmak için doğduk
 Çok yükseğe tırmanabiliriz.
 Hiç istemiyorum ölmeyi”

Ana yoldan ayrılıp konfor alanından çıkmak gerekiyordu. Ama nasıl? O arada salon tam olarak dolmuştu. Konuşmacının öz geçmişi okunmaya başlandı. Bir mühendis,

Türkiye'nin en iyi üniversitesinde lisans okuduktan sonra Amerika'da yüksek lisans ve doktora eğitimini tamamlamıştı. Silikon vadisinde Amerikan ortaklarıyla kurdukları bir şirketi vardı. Hazırladıkları uygulamayla bir yetenek havuzu oluşturup bu yetenekleri, dünyanın her tarafından ihtiyaç duyan şirketlerle eşleştiriyorlardı. İş yeniydi ama oldukça parlak görünüyordu. Konuşmacı, tam bir buçuk saat boyunca oldukça etkileşimli olarak inovasyon ekosistemini anlattı. Dersine iyi çalıştığı belliydi.

Etkili sunumlarda Bilge'nin kalp atışları hızlanır, avuçlarının içi terlerdi. Aklında olan birkaç iş planıyla eşleştirmeye çalışarak konuşmayı dinledi. Diplomasının ve bütün emeğinin hakkını vermeyi kafasına koymuştu. Bunca çaba boşuna olamazdı. Ancak bir taraftan da korkuyordu. Hayatı boyunca hiç başarısız olmamıştı. Ya başarısız olursa... Başarısızlığın öğrenmeye dâhil olduğunu biliyordu ama çevresine bunu nasıl anlatacaktı?

Yaratıcı gerginlik yaşayan üniversite mezunu bir gencin hikâyesinin başlangıç bölümünü anlatmaya çalıştım. Umarım onun adına işler iyi gider ve bütün bu girişimci olma çabaları başarıyla sonuçlanır. Böylece kitabın sonunda bu hikâyenin devamını da yazabilirim.

Bu arada Bilge de sizinle beraber bu kitabı okumaya başladı. Okumanız boyunca size yol arkadaşlığı yapacak. Bakalım, başarıyla ilgili onun çıkardığı anlamlarla sizinkiler nerelerde buluşup ayrılacaklar? Yazar olarak ben de merak ediyorum. Bilge'nin başarı yolculuğu nasıl bir yol ayrımında olacak? Yolu mu değiştirecek, aynı yolda adımları güçlenerek mi devam edecek, yorulup bir kenarda mı bekleyecek?

En önemlisi de sonunda nasıl bir karar verirse versin, aradığı anlamı bulabilecek mi?

“Artık hikâyelerin kahramanları Sabahattin Ali’nin Kuyucaklı Yusuf’u, Kaymakam Selahattin Beyi, Makbule’si, Refik Halid’in Sürgün’ündeki Çopur Apti, Hilmi Efendi, Mukaddes değil. Eski hikâyelerin geçtiği köyler, kasabalar, küçük şehirlerdeki insanların kimi zaman küçük kimi zaman büyük hikâyeleri de yok artık. Yeni hikâyeler üniversite koridorlarında, salonlarda, plazalarda yaşanıyor. Ancak yeni hikâyelerimiz olsa da yeni hikâyecilerimiz kalmadı maalesef...”

Başlangıçtan bugüne izini sürersek insanın tarihi gerçekte yapıp ettiklerinin, başarılarının ya da başarısızlıklarının tarihidir. Bu nedenle çağları da insanın başardıkları üzerinden isimlendiriyoruz. İnsan yazıyı bulmayı başardığı için tarih öncesi çağlardan tarihî çağlara geçtik. Tarih öncesi olarak isimlendirilen, Paleolitik, Mezolitik, Kalkolitik, Neolitik ve Maden Çağları, insanın önceleri topraktan, kemikten daha sonra toprağı pişirip seramikten aletler yapabilmesiyle ilerlemiştir. İnsanlık zamanla hayvanları evcilleştirmeyi, tarım yapmayı, yerleşim yerleri kurmayı, tunç, bakır ve demiri işleyerek aletler yapmayı, yazıyı bulmayı, takvim ve harita yapmayı başarmıştır. Orta Çağ’da Doğu dünyasında bilimsel gelişmeler yaşanırken bir taraftan da büyük imparatorluklar kurulmuş ve yükselmiştir. Rönesans ve reform hareketlerini gerçekleştiren, Amerika’yı keşfetmeyi başaran insan, Yakın Çağ’da modern bilim ve teknolojide büyük başarılar gerçekleştirmiştir. Toprağı, taşı, kemiği, madeni işleyen insandan veriyi işleyebilen insana doğru akan tarihin, bundan sonra nereye doğru akacağını doğru olarak kestirebilmenin bir yolu da başarının ne olduğunu

bütün boyutlarıyla anlamakla mümkün olacaktır. Ayrıca insanlık tarihi boyunca akış, dönüşüm ve değişenlerin dışında değişmeyenlerin ne olduğunun bilinmesi de önemlidir. Bütün değişenleri, dönüşenleri bilirsek dönüşüp değişmeyenin ne olduğunu ve bundan sonra da ne olacağını anlamış oluruz. Özü, değişmeyi, asıl olanı bulmayı başarabilirsek zamanla değişen, dönüşen iş alanları veya mesleklerle ilgili gerekli olan yeni yetkinlikleri değişmeyen üzerine yeneden inşa edebiliriz.

Deighton'a (2012) göre, Romalılar ihtiyaç duysalardı Sanayi Devrimi'ni gerçekleştirebilecek teknik bilgiye sahiplerdi. Ancak öyle bir zenginliğe sahiplerdi ki böyle bir çabanın içine girmeye bile gerek görmediler. Jared Diamond (2019), bu konuyu biraz açıyor. Ona göre bazı toplumlar geleceği öngöremiyor ve algılayamıyorlar. Problemler gerçek anlamda oluşmadan onları tahmin edemiyorlar.

Problem oluştuğunda algılayamıyorlar.

Algıladıktan sonra çözmeye girişmiyorlar.

Problemi çözmeye girişebilir ancak başarılı olamayabilirler.

Diamond'ın bu açıklamaları da aslında birer sonuç. Peki, bunun nedenleri ne olabilir sorusu, bu kitabın kapsamı içerisinde değil. Anlaşılan, Romalılar tarihin bir döneminde onları bir süre yaşatacak daha sınırlı bir vizyona sahip olsalar da tarihi ve zamanı aşan bir vizyona sahip değillerdi.

Başarı; seminerler, kişisel gelişim kitapları, sosyal medya aracılığıyla ruhumuza işleyen bu çağın en kutsanmış kelimesidir. Üstelik bu kelimeyi en yalın ve tek boyutlu hâliyle yalnızca iş dünyasının ve okulun tanımladığı çerçevedeki "başarı" olarak anlıyoruz. Kafka'nın "Dönüşüm" romanının